

БАТЛАВ.

**УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ГИШҮҮН Б.УЯНГА**

ОЛБОРЛОХ САЛБАРЫН ИЛ ТОД БАЙДЛЫН (БАЙГАЛИЙН НӨӨЦ АШИГЛАЛТЫН ИЛ ТОД БАЙДЛЫН) ТУХАЙ ХУУЛЬ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

Олборлох салбарын ил тод байдлын (Байгалийн нөөц ашиглалтын ил тод байдал) тухай анхдагч хуулийн төслийг боловсруулах дараах хууль зүйн үндэслэл, практик шаардлага байна. Үүнд:

1.1 .Хууль зүйн үндэслэл

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Зургадугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Монгол Улсад газар, түүний хэвлий, ой, ус, амьтан, ургамал болон байгалийн бусад баялаг гагцхүү ард түмний мэдэл, төрийн хамгаалалтад байна" гэж, тус зүйлийн 2 дахь хэсэгт "...Иргэн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийнхээ хүрээнд газрын хэвлийн баялгийг ашигласнаар байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийн талаар мэдэх эрхтэй." гэж, Арван есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн болон бусад баталгааг бүрдүүлэх үүргийг иргэнийхээ өмнө хариуцна" гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын 3.6 дахь заалтын 1-д "Газар, түүний нөөцийг зохистой, ур дүнтэй ашиглах, иргэд, олон нийтэд нээлттэй, ил тод газрын харилцааны орчин бүрдсэн байна." гэж, 4.2 дахь заалтын 1-д "Хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлж, боловсруулалтын түвшин нэмэгдсэн байна." гэж, 6.2 дахь заалтын 1 -д "Биологийн олон янз байдлыг хамгаалах, тархац нутаг, амьдрах орчныг нь тэтгэж хомсдолоос сэргийлэх, ашигт зүйлийг үржүүлэх, тарималжуулах, Ойн агропарк байгуулах замаар ашиглалтын нөөц бүрдүүлнэ." гэж, мөн заалтын 2-т "Хөрсний үржил шим, чийгийг хамгаалж, газрын доройтол, цөлжилтөөс сэргийлэн, эвдрэлд орсон, доройтсон газрыг нөхөн сэргээж, аж ахуйн эргэлтэд оруулна." гэж, мөн заалтын 4-т "Байгаль орчны хяналт шинжилгээний сүлжээ, кадастр, мэдээллийн санг өргөжүүлж, шинэ үеийн техник, технологийн шинэчлэл хийнэ." гэж, 6.3 дахь заалтын 2-т "Усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бус, ус хангамжийн эх үүсвэрийн эруул ахуйн бүсийн дэглэмийн хэрэгжилтийг сайжруулж, усны бохирдол, хомсдолыг бууруулна." гэж, мөн заалтын 4т "Хүн амыг баталгаат ундны усаар хангах, усны нөөцийн эрэл, хайгуул, зураглалын ажлыг эрчимжүүлж нөөц баялгийн мэдээллийн бааз суурийг өргөжүүлэх, төлөвлөлт, менежмент хийх нөхцөлийг бүрдүүлнэ." гэж, мөн тус тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар батлагдсан "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны 4.1.5-д "Ил тод байдал, хамтын ажиллагаанд тулгуурлан гадаадад хөрөнгө оруулалтыг татах, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчид хоорондын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх бодлого хэрэгжүүлнэ." гэж, 4.2.11-д "Уул уурхайн салбарыг байгальд хал багатай, хариуцлагатай эдийн засгийн салбар болгон хөгжүүлнэ." гэж, 4.2.12-т "Уул уурхайн томоохон ордуудыг

эдийн засгийн эргэлтэд оруулахдаа олон улсын стандарт, хэм хэмжээг чанд мөрдөнө.” гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 51 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр”-ийн 4.1.6.5-д “олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг хангах” гэж, Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 12 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2024 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл”-ийн 130-д Монгол Улсад эдийн засаг, нийгмийн урт хугацааны тогтвортой хөгжилд эрдэс баялгийн салбарын үзүүлэх ур нөлөөг дээшлүүлэх, эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлын эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх зорилгоор “Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлын тухай хуулийн төслийг боловсруулах” гэж тус тус заасан байна.

1.2.Практик шаардлага

Байгалийн баялаг олборлох үйлдвэрлэл нь Монгол Улсын дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 20-30 орчим хувийг дангаараа хангаж, эдийн засгийн өсөлтийн гол эх сурвалж болж ирсэн төдийгүй эдийн засгийн бусад салбарт томоохон нөлөө үзүүлдэг. Байгалийн баялгийг олборлох үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд түшиглэн, улсын эдийн засгийг бэхжүүлэх, нөгөө талаас уг салбарыг нээлттэй, ил тод, хариуцлагатай байлгаж, татварыг улсын төсөвт зохистой төвшинд төвлөрүүлэх, байгаль орчин, нийгэмд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах зорилгоор хяналт, дүн шинжилгээ болон тайлагнал зэргийг иж бүрэн, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх шаардлага тулгамдаад байна.

Олборлох салбаын үйл ажиллагаа зөвшөөрөл, тусгай зөвшөөрөл, гэрээ, эрхийн хүрээнд явагддаг бөгөөд Олон улсын валютын сан, Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа ба хөгжлийн байгууллага, Дэлхийн банк, Мөнгө угаахтай тэмцэх, санхүүгийн хориг арга хэмжээ авах байгууллага зэрэг олон улсын байгууллагууд байгалийн баялаг, ялангуяа ашигт малтмалын нөөц баялаг ихтэй улс орны олборлох үйлдвэрлэлийг эрсдэлтэйд тооцож, авлига, хээл хахууль, мөнгө угаах болон бусад санхүүгийн гэмт хэргийн эрсдэлийг өндөр гэж үздэг. Олборлох салбар дахь шударга бус өрсөлдөөн, давамгайл байдлыг бууруулах нь нийгмийн давхаргын ялгааг арилгахад бодит хувь нэмэр болно гэж үздэг. Төрийн болон орон нутгийн өмчит компани, үйлдвэрийн газрын худалдан авалтаар дамжуулж авлига хээл хахуулийг бодит бус үнэ өртгөөр худалдан авалт хийж дамжуулах, улсад их хэмжээний хохирол учруулсан жишээ өнгөрсөн хугацаанд гарснаар Монгол Улс олборлох үйлдвэрлэлийн мэдээллийн ил тод байдлыг хангах чиглэлээр дорвитой арга хэмжээ авах шаардлага бий болсныг харуулж байна.

Дэлхийн улс орнуудын олборлох салбар, байгалийн нөөц ашиглалтын ил тод байдлыг хангахад чиглэгдсэн зохицуулалт нь ихэвчлэн кодекс буюу суурь хуулийн шинжтэй, энэ нь ашигт малтмал, гүний боловсруулалт, газрын тос, байгалийн хий болон газар, ус зэрэг байгалийн баялгийн цогц мэдээллийг агуулдаг.

Түүнчлэн энэ салбарт үйл ажиллагаа явуулах хуулийн этгээдийн эрх, зөвшөөрөл, эцсийн өмчлөгч, эцсийн эзэмшигч, гэрээ, орлого, татвар төлөлт, орон нутгийн харилцаа, нийгэм эдийн засагт үзүүлэх үр өгөөж, нөлөөллийн талаар маш нарийн чиг үүргийн зохицуулалттай, харилцан уялдааг хангасан, аливаа төлөвлөлтийн шийдвэрт сонирхол нь хөндөгдөж буй бүх талын оролцогчид чөлөөтэй оролцох нөхцөлийг бүрдүүлсэн байдаг.

Монгол Улс байгалийн нөөц ашиглалтын ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлэх ажлыг шат дараалалтай хэрэгжүүлж ирсэн бөгөөд олборлох үйлдвэрлэлийн засаглалыг сайжруулах, эдийн засгийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх, төр болон хувийн хэвшлийг хариуцлагажуулах зорилго бүхий, дэлхийн 52 улс орон нэгдэн орсон “Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай санаачилга” /цаашид “ОУИТБС” гэх/-д 2007 онд, Нээлттэй засаглалын түншлэлд 2013 онд тус тус нэгдэж, олборлох үйлдвэрлэлд мэдээллийн ил тод байдлыг ханган хэрэгжүүлэхээр олон улсын хамтын нийгэмлэгийн өмнө үүрэг амлалтыг авсан. Монгол Улсын Засгийн газраас 2006

онд "Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай санаачилгыг дэмжих тухай" тогтоолыг гаргаж, санаачилгыг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах, хянан зохицуулах үүрэг бүхий Үндэсний зөвлөлийг төрийн болон төрийн бус байгууллага, компанийн төлөөлөлтэйгөөр байгуулан ажиллах болсноор манай улс албан ёсоор "Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай" олон улсын санаачилгыг хэрэгжүүлж эхэлсэн. ОУИТБС-д байнга шинэ дэвшилтэт өөрчлөлтүүд гарч байгаа боловч ОУИТБС-ын хүрээнд авсан үүрэг амлалтаа Монгол Улс бүрэн хэрэгжүүлэхэд хууль тогтоомжид өөрчлөлт оруулах, журам, маягт батлах зэргээр хэрэгжилтэд баримталж ирсэн өнөөгийн эрх зүйн орчин хангалтгүй байна.

Тиймээс бие даасан хууль боловсруулан, хамаарах салбарыг тодорхойлох, тэдгээрийн мэдээллийг бүрдүүлсэн мэдээллийн сан бий болгох, оролцогч талуудын эрх, үүрэг, хариуцлагыг нарийвчлан хуульчлах шаардлагатай байна. Түүнчлэн тусгай зөвшөөрлийн тоо өсөн нэмэгдэж, олборлох салбар өргөжин тэлэхийн хэрээр хариуцлагын асуудлыг иргэд, олон нийтийн зүгээс улам хурцаар тавих нь нэгэнт тодорхой болжээ. Төр, аж ахуйн нэгж болон орон нутгийн иргэд хоорондын харилцан ойлголцлыг бий болгосноор олборлох үйлдвэрлэлд хөрөнгө оруулахад гарах эрсдэлийг бууруулж, эдийн засагт жинтэй хувь нэмэр оруулах тус салбарын хөгжил зогсонги байдалд хүрэхээс сэргийлэх боломж бүрдэхээр байна.

Мөн олборлох салбарын эдийн засгийн үр өгөөжийг иргэдэд хүртээхэд үүсдэг гол асуудлын нэг болох татвараар нэгэнт цугларсан орлогын хуваарилалтыг үндэсний баялгийн сангаар дамжуулан зөв зохистой удирдах төрийн бодлогын гол түшиц, иргэдийн мэдлэгийг дэмжих, иргэдээс дэмжлэг авах улмаар олборлолтын эдийн засгийн үр өгөөжийг дээшлүүлэх шийдвэртэй гарц нь байгалийн нөөц ашиглах салбарын ил тод байдлыг хангах явдал юм.

Ашигт малтмалын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1 дэх хэсэгт "Энэ хуулиар ус, газрын тос, байгалийн хий, цацраг идэвхт болон түгээмэл тархацтай ашигт малтмалаас бусад төрлийн ашигт малтмал эрэх, хайх, ашиглахтай холбогдсон харилцааг зохицуулна" гэж хуулийн үйлчлэх хүрээг хязгаарласан байдаг тул зөвхөн Ашигт малтмалын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах замаар бус Усны тухай хууль, Газрын тосны тухай хууль, Цөмийн энергийн тухай хууль, Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хуулиар зохицуулдаг ус, газрын тос, байгалийн хий, цацраг идэвхт ашигт малтмал, түгээмэл тархацтай ашигт малтмалыг хамруулахаас гадна байгалийн бусад баялаг болох амьтан, Ойн баялгийн ашиглалтын үйл ажиллагаанд мөн ил тод байдлыг хангах нийтлэг зохицуулалт бүхий бие даасан хуулиар зохицуулах нь оновчтой зохицуулалт болох юм.

2022 оны 5 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн мөрдөгдөж эхэлсэн Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай, түүнийг дагалдан гарсан Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулиудаар хуулийн этгээдийн эцсийн эзэмшигч, эцсийн өмчлөгчийн нэрийг Улсын бүртгэлийн байгууллагаас хариуцаж нээлттэй байлгахаар тусгасан.

Тус хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойш 2022 оны 10 дугаар сарын 15-ны өдрийн байдлаар улсын хэмжээнд бүртгүүлсэн нийт 232239 хуулийн этгээдийн 59,68 хувь буюу 138594 хуулийн этгээд нь эцсийн өмчлөгчийн нэрийн мэдээллээ бүртгүүлж, түүнийг улсын бүртгэлийн байгууллагаас нээлттэй болгосон байна.

Харин гадаадын хөрөнгө оруулалттай 9349 хуулийн этгээд бүртгэлтэй байгаагаас 5888 нь буюу 62,9 хувь нь эцсийн өмчлөгчөө бүртгүүлсэн бөгөөд эдгээр хуулийн

этгээдийн эцсийн өмчлөгчийн нэрийн мэдээллийг улсын бүртгэлийн байгууллагаас нээлттэй болгосон байна.

Олон улсын жишигт нийцүүлэх, ОУИТБС-ыг хэрэгжүүлэх, олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг хангахын тулд хуулийн этгээдийн эцсийн эзэмшигч, эцсийн өмчлөгчийн мэдээллийг илүү дэлгэрэнгүйгээр ил тод болгох шаардлагатай байна.

Түүнчлэн, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийг шууд бусаар шилжүүлэхэд татвар төлөхөөс зайлсхийх эрсдэлийг арилгах зорилгоор 2019 оны 03 дугаар сарын 22-ны өдөр Татварын ерөнхий хуулийг шинэчлэн найруулснаар тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн этгээдийн "эцсийн эзэмшигч"-ийн мэдээллийг төрийн холбогдох байгууллагууд бүртгэх болсон.

Мөн Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулиар олгосон, сунгасан, сэргээсэн, хүчингүй болгосон зөвшөөрөл буюу зөвшөөрлийн талаарх мэдээлэл, зөвшөөрөл эзэмшигчийн нэр, хаяг, салбар, төлөөлөгчийн газар, зөвшөөрөл олгосон болон зөвшөөрлийн хүчинтэй хугацаа, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн ашиг, алдагдлын тайлан, удирдах зөвлөл, хяналтын зөвлөлийн бүтэц, бүрэлдэхүүн, гишүүд болон гүйцэтгэх удирдлагын эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, авч байгаа цалин хөлс, урамшууллын дүн, Ашигт малтмалын тухай хуулийн 42 дугаар зүйлд заасны дагуу байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэх асуудлаар нутгийн захиргааны байгууллагаас тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчтэй байгуулсан гэрээ зэрэг мэдээллийг нээлттэй байхаар тусгасан байна.

2016 онд батлагдсан Захиргааны ерөнхий хуулийн Тавдугаар бүлгээр захиргааны гэрээ, түүнтэй холбоотой харилцааны эрх зүйн үндсийг тогтоосон. Иймд Ашигт малтмалын тухай хууль болон бусад холбогдох хуулийн дагуу байгуулагдах тодорхой төрлийн гэрээнүүдийг ил тод болгох үйл явцыг дээрх хуульд нийцүүлэх шаардлага үүсээд байна.

Олборлох салбар дахь төр болон бизнесийн үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийн ил тод байдлыг хангах нь тухайн улс орны байгалийн баялгийн нөөцийг хэрхэн удирдаж, ашиглаж, эдийн засгийн эргэлтэд оруулж байгаа талаар мэдээ, мэдлэгийг нэмэгдүүлдэг. Энэ нь олборлох үйлдвэрлэл болон түүний зөвшөөрлийг эзэмшиж байгаа этгээд хэн болох, түүнд ямар санхуугийн нөхцөл хамаарч байгаа, олборлох үйлдвэрлэлд зарцуулсан зардал, олж байгаа орлого, түүний зарцуулалтын зэрэг мэдээлэл рүү илүү төвлөрүүлдэг байна. Эдгээр мэдээллийг ил тод болгох нь байгалийн баялгийн нөөц, хөрөнгө, орлогыг өндөр үр ашигтайгаар ашиглах, зарцуулахад суурь тулгуур болж өгдөг.

Оролцогч этгээдүүдийн хэрэгцээ, шаардлагыг хангасан, цаг үеэ олсон, чанартай мэдээллийн ил тод байдал нь хариуцлагатай байдал болон сайн засаглалыг дэмжиж, төрийн хариуцлагатай, үр дүнтэй байдлыг сайжруулах, улмаар авлигыг бууруулах, төрийн үйлчилгээг сайжруулах зэрэг олон талын ач холбогдолтой юм.

Мөн иж бүрэн мэдээллийн хүртээмжийг олборлох салбарт хангах нь иргэн, бизнес эрхлэгч, иргэний нийгмийн байгууллага, хэвлэл мэдээллийн байгууллагын хүчтэй оролцоог төрийн үйл ажиллагаанд нэмэгдүүлэх ба иргэн, хуулийн этгээд нь төрөөс авч байгаа үйлчилгээ, хулээх үүрэг, хариуцлагынхаа талаар мэдээлэлтэй болж, авсан мэдээлэлдээ тулгуурлан шийдвэр гаргахад ихээхэн тус дөхөм болдог. Нөгөө талаас

олборлох үйлдвэрлэлд төрийн бодлого боловсруулах, удирдлагыг сайжруулахад төрд үнэ цэнэтэй арга зүй болж өгнө.

Дээр дурдсан хууль зүйн үндэслэл, практик шаардлагын дагуу Олборлох салбарын ил тод байдлын (Байгалийн нөөц ашиглалтын ил тод байдал) тухай анхдагч хуулийн төслийг боловсруулна.

Хоёр.Хуулийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлд заасан анхдагч хуулийн төсөл хэлбэрээр боловсруулна.

Олборлох салбарын ил тод байдлын (Байгалийн нөөц ашиглалтын ил тод байдал) тухай хуулийн зорилт нь байгалийн баялаг ашиглалт, олборлох үйлдвэрлэлийн засаглалыг сайжруулах замаар хувийн хэвшлээс хариуцлагатай хөрөнгө оруулалтыг татах, гадны хөрөнгө оруулагчдад ил тод, таатай орчин бүрдүүлэх, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд хүнээс хамаарах субъектив хамаарлыг бууруулах, салбарын үйл ажиллагаа, төсвийн төлөвлөлт, хуваарилалт, зарцуулалтын талаарх мэдээллийг нэгтгэж, хяналттай, хариуцлагатай бөгөөд үр дүнтэй байхад төрийн бодлогыг чиглүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэхэд оршино.

Хуулийн төсөл нь 4 бүлэгтэй байх ба доор дурдсан харилцааг зохицуулна. Үүнд:

Нэгдүгээр бүлэгт хуулийн зорилт, хууль тогтоомж, хуулийн үйлчлэх хүрээ, хуульд хэрэглэгдэх нэр томъёоны тодорхойлолт, олборлох салбарын ил тод байдлыг хэрэгжүүлэхэд баримтлах зарчим зэргийг тусгана.

Хоёрдугаар бүлэгт олборлох салбарын ил тод байдлыг хангах эрх зүйн орчин буюу мэдээллийн сан, мэдээллийн санг бүрдүүлэх нээлттэй мэдээллийн хүрээ, жагсаалт, мэдээллийн сангийн мэдээлэл нийлүүлэгч, мэдээллийн сан хариуцагч этгээд, тэдгээрийн эрх, үүрэг, мэдээллийн санд мэдээлэл оруулах журам, мэдээллийн сан дахь мэдээлэл хадгалалт, хамгаалалтын талаар тусгана.

Гуравдугаар бүлэгт Олборлох салбарын ил тод байдлын (Байгалийн нөөц ашиглалтын ил тод байдал) тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах, зохион байгуулах, хяналт тавих, олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын хэрэгжилтийг Засгийн газарт тайлагнах чиг үүрэг бүхий Үндэсний зөвлөл, салбар зөвлөл, чиг үүрэг, бүтэц, бүрэлдэхүүн болон олборлох салбарын ил тод байдлын тайлан, түүний төрөл, олборлох салбарын ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүжилт, Улсын Их Хурал, Засгийн газрын бүрэн эрх зэрэг зохицуулалтыг тусгах бөгөөд тайлан гаргагч хуулийн этгээд болон төрийн байгууллагын мэдээлэлд үндэслэн Үндэсний зөвлөлөөс нэгтгэн гаргах олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын нэгдсэн тайлантай холбоотой зохицуулалтыг тусгана.

Дөрөвдүгээр бүлэгт олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг хангахтай холбогдуулан гомдол гаргах, хяналт тавих, маргаан шийдвэрлэх журам, хууль тогтоомж зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлага, хууль хүчин төгөлдөр болох зохицуулалтыг тусгана.

Гурав.Хууль батлагдсаны дараа үүсэж болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Олборлох салбарын ил тод байдлын (Байгалийн нөөц ашиглалтын ил тод байдал) батлагдсанаар улсын төсвийн санхүүжилт шаардагдахгүй ба тухайн ондоо батлагдсан

төсвийн хүрээнд үйл ажиллагаагаа явуулах бөгөөд эрх зүйн орчныг бүрдүүлснээр урт хугацаанд нийгэм, эдийн засагт дараах эерэг үр дүн гарна гэж үзэж байна. Үүнд:

1/Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын олон улсын дэвшилтэт хандлагад нийцсэн хамтын удирдлага, хамтын хяналтын тогтолцоо, зохион байгуулалтын бүтэц бий болно.

2/Олборлох үйлдвэрлэлд үйл ажиллагаа эрхлэгч аж ахуйн нэгжүүд өргүй зардал гаргахад хүргэдэг болон хууль бус төлбөр, хураамж өгч, авдаг зохисгүй хандлагыг бууруулах, цаашид гарахаас урьдчилан сэргийлэх хууль эрх зүйн зохицуулалттай болно.

3/Олборлох үйлдвэрлэл дэх төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн зохистой түншлэлийн хэлбэр бий болно.

4/Олборлох үйлдвэрлэл дэх авлига, ашиг сонирхлын зөрчлийг бууруулах, таслан зогсоох нөхцөл бүрдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.

5/Олборлогч компаниуд, төр, олон нийтийн байгууллага хоорондын харилцаа, үйл ажиллагааны үндсэн үзүүлэлтүүд ил тод болж олон нийтийн зүгээс хяналт тавих боломжтой болно.

6/Олборлогч компаниуд, ялангуяа төрийн өмчит аж ахуйн нэгжийн зардал буурснаар ашигт үйл ажиллагаа нэмэгдэж улс, орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлого нэмэгдэнэ.

7/Олборлох үйлдвэрлэлээс төрийн байгууллагад төлсөн татвар, хураамжийн зарцуулалт, хуваарилалт ил тод болсноор баялгийн сан зэрэг баялгийн зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлэх сэдлийг үр дүнтэй болгож бэхжүүлнэ.

8/Хуулийн төсөл батлагдсанаар өнгөрсөн хугацаанд улс, орон нутгийн төсвийн тодорхой хувийг бүрдүүлж байгаа орлогын талаарх мэдээллийг нэгдсэн байдлаар ил тод болгож байгаа амжилтыг улам цааш бэхжүүлж, хамрах хүрээг тэлнэ.

9/Засгийн газар, компаниудын удирдах болон шийдвэр гаргах эрх бүхий ажилтнуудын хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлж, салбарын оролцогчдыг тодорхой болгож, олон нийт үнэн зөв мэдээлэл авах боломжийг бүрдүүлнэ.

10/Хуулийн нэр томьёо тодорхой болж, олборлох үйлдвэрлэлийн нээлттэй байдал нэмэгдсэнээр хөрөнгө оруулалтын орчин сайжирна.

11/Олборлох үйлдвэрлэлийн засаглал, үр өгөөж, үр шим нэмэгдсэнээр нийгэм, эдийн засгийн зангилаа асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой болж, ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах нөхцөл бололцоотой болно.

12/Хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлэх, байгаль орчныг хамгаалах талаас томоохон эерэг нөлөө үзүүлнэ.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуультай хэрхэн уялдах, түүнийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн талаарх санал

Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон холбогдох бусад хуульд нийцэх бөгөөд хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Олборлох үйлдвэрлэлийн салбарын ил тод байдлын тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай, Ашигт малтмалын тухай, Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай, Газрын тосны тухай, Цөмийн энергийн тухай, Ойн тухай, Усны тухай, Амьтны тухай, Компанийн тухай хууль, Зөрчлийн тухай хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай болон бусад шаардлагатай хуулийн төслүүдийг тус тус боловсруулна.